

BOZP pri výkone služby vojaka
(MO SR)

Informácia

o stave bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, pracovnej úrazovosti, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce v rezorte Ministerstva obrany Slovenskej republiky v roku 2009

1. Úvod

Správu o stave ochrany práce a o činnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce v rezorte Ministerstva obrany SR za predchádzajúci kalendárny rok každoročne sa predkladá v nadväznosti na bod B.1. uznesenia vlády Slovenskej republiky č.624 z 9.septembra 2009, ktorým sa mení uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 475 z 11. júna 2003 a povinnosť uloženú v bode B.4. ministromi obrany, Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“).

Uznesením vlády Slovenskej republiky č.114 z 20. februára 2008 bola schválená nová koncepcia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 – 2012 (ďalej len „koncepcia BOZP“), v ktorej bolo ministrom jednotlivých rezortov uložené „zabezpečiť plnenie priorít koncepcie BOZP aj vrátane opatrení a úloh uvedených v jej prílohách“. Povinnosť plniť úlohy vyplývajúce z koncepcie BOZP platí pre všetky pracoviská ministerstva obrany, ozbrojených síl, rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva obrany.

Na koncepciu BOZP a z nej vyplývajúce povinnosti, ale aj na úlohy z uznesenia vlády, ktorým bola koncepcia BOZP schválená, reagovala aj inšpekcia práce.

2. Orgány dozoru v oblasti BOZP

V rezorte Ministerstva obrany SR je vykonávaný vlastný dozor nad dodržiavaním povinností v oblasti BOZP v nadväznosti na § 2 ods. 4 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 125/2006 Z. z.“) inšpektormi práce a inšpektormi pre bezpečnosť technických zariadení (ďalej len „inšpektor práce“). Inšpektori práce dozerajú na dodržiavanie ochrany bezpečnosti zamestnanca v pracovnom alebo služobnom pomere pri práci a pri výcviku.

Inšpekcia práce bola vykonávaná na všetkých pracoviskách Ministerstva obrany SR (ďalej len „MO SR“), na všetkých pracoviskách ozbrojených síl SR (ďalej len „OS SR“) a na pracoviskách rozpočtových a príspevkových organizácií, ktorých zriaďovateľom je MO SR (ďalej len „RO a PO“).

3. Ciele, úlohy a priority orgánov dozoru v roku 2009

Pozornosť inšpekcie práce MO SR bola v roku 2009 zameraná hlavne na :

- a) presadzovanie zásad koncepcie BOZP na roky 2008 - 2012,
- b) plnenie úloh uložených rezortu obrany v uznesení vlády č.114/2008 z februára 2008 a vyplývajúcich priamo z tejto koncepcie,
- c) využívanie poznatkov z analýzy pracovnej úrazovosti, na prijímanie opatrení na zníženie úrazovosti,
- d) posudzovanie rizík s dôrazom na oblasť výcviku,
- e) preverovanie funkčnosti systému riadenia BOZP,
- f) prevenciu v oblasti BOZP,

- g) bezpečný technický stav stavebných objektov,
- h) bezpečný technický stav pracovných priestorov,
- i) bezpečný stav technických zariadení, v čase ich uvádzania do prevádzky a počas ich prevádzky,
- j) odbornú spôsobilosť obslužného personálu,
- k) overovanie odbornej spôsobilosti dodávateľov služieb v oblasti odborných činností (odborné skúšky, odborné prehliadky a opravy) na vyhradených technických zariadeniach (ďalej len „VTZ“).

Pozornosť orgánov dozoru pri komunikácii so zástupcami zamestnávateľa bola venovaná aj posudzovaniu rizík a zavádzaniu preventívnych opatrení s využitím všetkých dostupných možností na minimalizovanie nebezpečenstiev a ohrození vyplývajúcich z pracovného procesu. Jednou z úloh plnených na poli prevencie ostáva naďalej posudzovanie technickej dokumentácie objektov a pracovných prostriedkov, súčasťou ktorých sú aj VTZ.

Inšpektori práce v úzkej spolupráci s odbornou zložkou BOZP zamestnávateľa sa lektorsky podieľali v roku 2009 v dvoch termínoch na pravidelnom každoročnom aktualizacom školení, organizovanom pre všetkých bezpečnostných technikov pracovísk MO SR, OS SR a RO a PO, kde inšpekcia práce MO SR pôsobí ako odborný garant.

Za prínos je považovaná aj dobrá spolupráca MPSVR SR a s Národným inšpektorátom práce (ďalej len „NIP“).

4. Subjekty kontrolované dozornými orgánmi

Inšpektori práce MO SR vykonali v uplynulom roku dozor u 251 subjektov pozostávajúcich z pracovísk MO SR a OS SR a z pracovísk RO a PO (tabuľka č.1). Medzi dozorované objekty v sledovanom období patrili najmä vojenské útvary.

5. Zistený stav v subjektoch kontrolovaných dozornými orgánmi

V uplynulom roku orgány inšpekcie práce vrátane inšpekcie pre bezpečnosť technických zariadení zrealizovali 6 264 výkonov (tabuľka č. 2). V kontrolovaných útvaroch a zariadeniach bolo zistených 760 porušení dodržiavania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP (tabuľka č. 3). V porovnaní s rokom 2008 bolo v roku 2009 o 45 menej porušení predpisov.

Inšpektori práce konštatovali, že napriek zvýšeným výkonom o 426 a zníženému počtu porušení dodržiavania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP ani v roku 2009 nie je možné na základe výsledkov z vykonaných inšpekcií vyjadriť jednoznačnú spokojnosť so zaistením BOZP v útvaroch a zariadeniach, kde bola vykonaná inšpekcia práce. Pozitívny posun nastal v starostlivosti o VTZ a vykonávaní predpísaných opakovaných úradných skúšok.

Opätovne boli zistené nedostatky:

- a) v technickom stave stavebných objektov a zariadení, ktoré následne ohrozujú bezpečnosť, zdravie ale aj život zamestnancov (najčastejšie ide o chyby a nedostatky, ktoré sa týkajú poškodených podláh a komunikácií, poškodených schodiskových stupňov a uvoľneného zábradlia, nevyhovujúceho vetrania miestností, nedostatočného odsávania pár a plynov a chýbajúcich ochranných krytov strojov),
- b) pri plnení povinností súvisiacich so zisťovaním nebezpečenstva a ohrozenia, posudzovaním rizika a vypracovaním dokumentu o posúdení rizika pri všetkých vykonávaných činnostiach,
- c) pri prideľovaní osobných ochranných pracovných prostriedkov a následne aj pri ich

- povinnom a správnom používaní zamestnancami,
- d) pri plnení povinností zamestnávateľa vyplývajúcich z ustanovení pracovnoprávných predpisov.

6. Najzávažnejšie zistenie dozorných orgánov v kontrolovaných subjektoch

K najzávažnejším zisteniam v kontrolovaných útvaroch a zariadeniach patrilo pretrvávajúce prekročenie limitu povoleného skladovaného množstva munície stanoveného kolaudačným rozhodnutím v pôvodnom muničnom sklade. Vďaka prijatým opatreniam na odstránenie zisteného nedostatku sa podarilo mieru prekročenia limitu výrazne znížiť. Ďalším závažným nedostatkom je zlý technický stav veľkorozmerných brán na garážových objektoch a narušenie statiky v skladoch.

7. Nápravné opatrenia orgánov dozoru

V uplynulom roku štátny zdravotný dozor orgánu verejného vojenského zdravotníctva MO SR vydal celkom 98 rozhodnutí na ochranu zdravia zamestnancov, z toho 34 rozhodnutí bolo o vyhlásení rizikových prác, 73 rozhodnutí bolo vydaných k návrhom na schválenie prevádzkových poriadkov a návrhom na ich zmenu a 15 rozhodnutí o návrhoch na uvedenie priestorov do prevádzky (tabuľka č. 14). V ostatných prípadoch išlo o vydané pokyny.

Dozorné orgány na záver každej inšpekcie nariadila opatrenia na okamžité odstránenie tých nedostatkov, ktorých charakter si to neodkladne vyžadoval pre odvrátenie hrozby poškodenia zdravia alebo ohrozenia života človeka. Na odstránenie nedostatkov v prípadoch, kde si odstránenie nedostatkov vyžadovalo zložitejší postup a bezprostredne neohrozovali životy zamestnancov, boli prijaté následné terminované opatrenia.

8. Sankčné opatrenia

V hodnotenom období inšpekcia práce ani štátny zdravotný dozor orgánu verejného vojenského zdravotníctva MO SR neuložili žiadne pokuty kontrolovaným útvarom a zariadeniam. Sankčné postihy boli uplatňované formou rozhodnutí o zákaze činnosti, o zastavení prevádzky, o osobných postihoch zodpovedných zamestnancov a iných postihoch, ale vždy len v rámci prevencie a výchovy.

9. Stav a vývoj pracovných úrazov, rizikových prác a chorôb z povolania

Na pracoviskách, ktoré podliehajú dozoru inšpekcie práce MO SR došlo v roku 2009 k jednému smrteľnému pracovnému úrazu pri dopravnej nehode (tabuľka č. 7). Došlo k 19 pracovným úrazom s ťažkou ujmovou na zdraví, tzn. o 6 úrazov menej ako v predchádzajúcom roku čo predstavuje medziročný pokles 24% (tabuľka č. 8) a k 604 ostatným pracovným úrazom, tzn. o 32 úrazov menej ako v predchádzajúcom roku čo predstavuje medziročný pokles 5,03% (tabuľka č. 11).

V hodnotenom roku v rámci pracovísk MO SR a OS SR neboli zaevidované žiadne nové choroby z povolania.

10. Medzirezortná spolupráca v oblasti dozoru

Z dôvodu zabezpečenia jednotných postupov pri výkone dozoru inšpekciou práce v Slovenskej republike považujeme za významnú spoluprácu a koordináciu inšpekčných činností s MPSVR SR a s NIP.

11. Hodnotenie stavu ochrany práce MO SR v roku 2009

Z poznatkov získaných z vykonaných inšpekcií vyplynulo, že na pracoviskách MO SR, OS SR, RO a PO i napriek zisťovaným nedostatkom v oblasti BOZP došlo k pozitívnemu zlepšeniu. Znížil sa počet pracovných úrazov s ŤUZ i ostatných pracovných úrazov. Z roka na rok sa zvyšuje povedomie a odbornosť bezpečnostných technikov. Viditeľný je aj zvýšený záujem o BOZP samotných zamestnancov, z čoho vyplýva, že si začínajú viac uvedomovať cenu svojho života a svojho zdravia.

Je predpoklad, že zlepšovaním systému riadenia a so zvýšenou uvedomelosťou zamestnancov sa úroveň stavu BOZP v útvaroch a zariadeniach rezortu obrany ešte výraznejšie skvalitní. Veľmi pozitívne hodnotíme veľký záujem odborných pracovníkov v oblasti BOZP o každoročne organizované aktualizčné školenie BOZP pre bezpečnostných technikov, ktoré je organizačne zabezpečované odbornými pracovníkmi MO SR a OS SR a metodicky a odborne riadené inšpekciou práce. Aktualizačné školenia sú veľmi účinným prostriedkom na zvyšovanie odbornosti pracovníkov, najmä získavaním aktuálnych poznatkov o zmenách v právnych predpisoch ale aj o ich nutnej aplikácii na rezortné podmienky. Veľkým prínosom sú panelové diskusie a tým bezprostredné výmeny skúsenosti bezpečnostných technikov z praxe pri plnení svojich povinností v oblasti BOZP na jednotlivých útvaroch a zariadeniach.

V uplynulom roku bolo preškolených rezortnými inšpektormi práce cca 106 bezpečnostných technikov a odborných pracovníkov poverených riešením úloh v tejto oblasti v rezorte ministerstva obrany. Všetkým bezpečnostným technikom, odborným pracovníkom v oblasti BOZP, zástupcom zamestnancov, ale aj riadiacim pracovníkom je zo strany inšpektorov práce a inšpektorov pre bezpečnosť technických zariadení na základe požiadania poskytovaná odborná poradenská služba formou rád, metodickej pomoci, prípadne osobných stretnutí alebo telefonických konzultácií.

12. Opatrenia dozorného orgánu na zlepšenie stavu

Vychádzajúc z analýzy najčastejšie zisťovaných porušení právnych predpisov pri inšpekčnej činnosti bola vytváraná obsahová skladba aktualizčných školení bezpečnostných technikov ale aj predkladané návrhy opatrení prevádzkovateľom objektov a zariadení.

Taktiež v úvode spomínané uznesenie vlády Slovenskej republiky č.114 z 20. februára 2008, ktorým bola schválená nová koncepcia BOZP a uložené povinnosti v koncepcii ministrom jednotlivých rezortov „zabezpečiť plnenie priorit koncepcie BOZP vrátane opatrení a úloh uvedených v jej prílohách“, to znamená programu realizácie koncepcie BOZP, opatrení na zníženie počtu pracovných úrazov rezortov a plnenie ďalších opatrení a úloh na zníženie počtu pracovných úrazov určili smerovanie opatrení na zlepšovanie stavu BOZP.

Našou zásadnou úlohou je rozvíjať pocit zodpovednosti u vedúcich zamestnancov za bezpečnosť práce na pracovisku a u zamestnancov za ich vlastnú bezpečnosť pri práci. Vieme, že koncepcia obrany je otvorený dokument, ktorý bude naďalej rozvíjaný a dopĺňaný o návrhy na zlepšenie stavu a tiež bude slúžiť ako základ pre doplnenie povinností súvisiacich s plnením úloh vyplývajúcich pre rezort MO SR z koncepcie BOZP.

13. Charakteristika dozorného orgánu

13.1 Personálne údaje

Dozornú činnosť inšpekcie práce MO SR v roku 2009 zabezpečovali traja inšpektori práce, a ôsmi inšpektori pre bezpečnosť technických zariadení (tlakových a plynových zariadení, zdvíhacích zariadení a elektrických zariadení) odboru dozorných činností a inšpektorátu práce sekcie majetku a infraštruktúry MO SR.

Funkcie hlavný inšpektor práce a traja hlavní inšpektori pre bezpečnosť technických zariadení boli zrušené a kompetencie boli presunuté zo sekcie kontroly - inšpekcie MO SR na sekciu majetku a infraštruktúry MO SR.

13.2 Výkony

Inšpektori práce zrealizovali 6264 výkonov (tabuľka č. 2). Ťažiskovými oblasťami pri výkone inšpekcie práce bolo zisťovanie funkčnosti systému riadenia BOZP, kontrola stavu vyhradených technických zariadení, posudzovanie rizík, zisťovanie stavu objektov, pracovísk a pracovných prostriedkov. Významným spôsobom vzrástla kontrola dodržiavania pracovnoprávných predpisov, kde bol nárast výkonov o 179%. Ako bolo už konštatované, medzi najvýznamnejšie oblasti činnosti inšpektorov práce aj pri hodnotení výkonov patrí výchovne – vzdelávacia a poradenská činnosť.

13.3 Poradenská činnosť

Poradenstvo bolo vykonávané v pôsobisku inšpektorov práce, na pracoviskách MO SR OS SR pri školeniach. Ako veľmi účinná forma poradenstva sa nám osvedčila kombinácia priameho výkonu inšpekcie práce a poradenstva. Úlohou inšpekčných orgánov je okrem presadzovania dodržiavania predpisov a zisťovania stavu BOZP kontrolovaného objektu aj povinnosť poskytnúť potrebné odborné rady s cieľom zvyšovania vedomostí zástupcov zamestnávateľa. Je potrebné sústavne zdôrazňovať vedúcim zamestnancom a bezpečnostným technikom, že jedine vzdelávaním ako najúčinnejšou prevenciou a následným dôsledným uplatňovaním nových poznatkov je možné zabezpečiť stále efektívnejšiu ochranu zdravia a života.

13.4 Poskytovanie informácií

Poskytovanie informácií v oblasti BOZP sa považuje za neoddeliteľnú súčasť poradenstva. Je dôležitá odborná úroveň inšpektorov práce, lebo z toho sa odvíja odborná argumentácia, ktorá jediná dokáže presvedčiť a súčasne motivovať vedúceho zamestnanca o nevyhnutnosti prijímania opatrení na ochranu zdravia zamestnancov.

13.5 Sťažnosti a podnety

V uplynulom roku inšpektori práce riešili jedenásť podnetov a sťažností. Veľká väčšina sa týkala dodržiavania pracovnoprávných predpisov.

13.6 Príprava predpisov a technická normalizácia

Inšpektori práce sa podieľali prostredníctvom medzirezortných a vnútrorezortných pripomienkových konaní na tvorbe právnych predpisov a na tvorbe prípadne novelizácii interných normatívnych aktov.

14. Záver

Cieľom inšpekcie práce MO SR je dosiahnuť taký stav, aby sa ochrana života a zdravia zamestnancov pri práci a výcviku stala prirodzenou súčasťou pracovného procesu a aby sa zaradila medzi priority každodenných povinností vedúceho zamestnanca

a zamestnanca.

Na základe výstupov z inšpekcií dozorných orgánov v oblasti BOZP je možné konštatovať, že v uplynulom hodnotenom období bola problematike BOZP venovaná zvýšená pozornosť zo strany vedúcich zamestnancov. Pozitívna je skutočnosť, že v roku 2009 došlo k zníženiu počtu pracovných úrazov (pri určitom znížení počtu zamestnancov) a počtu porušení dodržiavania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP na pracoviskách, ktoré sú v pôsobnosti inšpekcie práce MO SR.

Všetky opatrenia prijímané ako prevencia, ale aj opatrenia prijímané na riešenie zistených nedostatkov prispievajú k zlepšeniu stavu v oblasti BOZP, ktorá priamo súvisí so zamestnancom, s jeho pohodou pri práci, jeho zdravím a tým aj s kvalitou jeho života.